

TUNEQ - EN INDLANDSBO

Tekst og klip af *Maliaraq Vebæk*

Tuneq, flertal Tornit (udtales: doneq, dornit) er et af fabelvæsnerne i den grønlandske sagnverden, en kæmpe, der skulle bo inde i landet. Derfor hedder den på dansk en indlandsbo. Deres huse skulle ligge under jordoverfladen; kun indgangene ragede over jorden, og disse indgange afslørede ofte indlandsboernes beboelsessted, når de om aftenen tændte lamper i deres bolig og en smal stribe lys sivede ud af indgangssprækken. Menneskene havde da kunnet iagttage kæmperne dernede i deres store stue, der skulle være meget renlig med flere lampesteder, hvor kvinderne sad på kæmpebriksen og passede deres store lamper. De talte et mærkeligt barnesprog på grønlandsk kaldet: kutagtut, (i ental: kutagpoq).

Indlandsboerne var frygtede af menneskene, fordi de flere gange havde røvet kvinder og børn, kvinder for at gøre dem til deres koner og børn for at lege med dem som dukker.

Her er et kendt sagn om en dreng „Angángûjuk“, som var blevet bortført af Tornit:

„En fanger, Pigajuk, og hans kone Qapiaq, havde en eneste søn, overhovedet deres eneste barn, som hed Angángûjuk, og som de elskede og forguede udover alle grænser. Hver dag, når Pigajuk skulle ud på fangst, sagde han til sin kone: „Pas nu godt på Angángûjuk!“ Og hver dag, når Pigajuk kom hjem fra fangst, løb Angángûjuk ned til stranden foran sin moder for at tage imod sin Fader. Pigajuk råbte da også altid først ind mod stranden: „Har du det godt Angángûjuk? Træk din faders kajak i land!“ Og lille Angángûjuk løb leende mod kajaksnuden og „trak“ kajakken op i den sandede strandbred, medens faderen roste sønnens mange kræfter. Således gik det hver dag i flere år. Men så skete der en ulykke.

Medens Pigajuk var på kajakfangst, sad Qapiaq en dag uden for deres hus og skrabede et sælskind på en skrabe-bænk. Angángûjuk legede kajaktur på en pind tæt ved. Med kort tids mellemrum kaldte moderen på Angángûjuk for at overbevise sig om, at han stadig var der. Men engang da hun kaldte, svarede han ikke. Hun rejste sig straks, ledte og råbte efter ham. Han var ingen steder at finde.

Grædende gik hun ned til stranden, da hendes mand kom hjem. Hun troede, at han ville dræbe hende. „Hvor er Angángûjuk? Har du tilføjet ham en ulykke?“ råbte Pigajuk. „Tornit må have taget ham,“ svarede Qapiaq, „han forsvandt pludselig, mens han legede ved siden af mig. Vi må straks lede efter ham hos Tornit,“ fortsatte hun, medens manden ophidset hørte efter. Så gik de ind i indlandet.

Om aftenen nåede de til en tornitbolig på et jævnt terræn. Da de kiggede ind ad husets indgang, hvorfra lyset kom, så de da deres lille dreng grædende hos en af indlandsbokvinderne. Kvinderne prøvede skiftevis at bære på ham for at tysse ham til ro, men uden held. De spurgte ham af og til i deres mærkelige barnesprog: „Angángûjuk, æ do dolden? (er du sulten).“ Angángûjuk svarede ikke; alligevel gav de ham et stykke spæk at sutte på. Han spyttede det ud igen og græd videre. Atter spurgte de: „Angángûjuk, lengis do jim?“ Da nikkede Angángûjuk med hovedet. Pigajuk var så vred, at han havde svært ved at beherske sig. Men Qapiaq holdt ham tilbage, for de vidste vel, at de ikke havde mulighed for at klare sig,

hvis de kom i kamp med indlandsboerne. Derfor måtte de prøve på at få indlandsboerne til at sove. De begyndte da at synge Angángûjuks vuggevise; straks faldt Angángûjuk i søvn. Lidt efter lidt faldt alle indlandsboerne også i søvn. Nu forberedte Pigajuk sig til at gå ned i stuen; han måtte være helt sikker på, om de alle sov hårdt nok. For at prøve på det, spyttede han hver af indlandsboerne i ansigtet; når de ikke rørte på sig ved det, sov de hårdt nok. Der var een, der fortrak ansigtet lidt. Så måtte Pigajuk og Qapiaq til at synge vuggevisen endnu en gang. Pigajuk spyttede ham derefter i ansigtet igen. Nu sov også han hårdt nok. I en fart steg Pigajuk ned, greb hurtigt Angángûjuk og krøb op med ham. I samme nu han var ude med drengen, løb de, alt hvad de kunne mod deres boplads. Tornit vågnede alligevel. De krøb råbende ud efter Angángûjuk, skældte ud på dem, der måtte have taget den lille dreng fra dem; så gav de sig til at forfølge de flygtende. Pigajuk og Qapiaq blev klare over, at de hurtigt ville blive indhentede og krøb i en hule under en sten. Indlandsboerne så ikke hulen og løb forbi. Pigajuk og Qapiaq turde ikke gå ud af hulen, før indlandsboerne havde passeret dem på tilbagevejen. Næste formiddag hørte de indlandsboerne komme forbi, mumlende af ærgrelse. Først da turde Pigajuk med familie komme frem. I en fart løb de hjem og samlede der deres nødvendigste ejendele og forlod deres boplads, som de aldrig vendte tilbage til.